

Yaşam

S a r g u n A . T o n t

Don Kişot'un Bisikleti Olsaydı...

Bu karda kışta Ankara'daki lojmanımı terk edip İstanbul'a gitmek doğrusu cazip bir olanak değildi; ama davet Türkiye'de ilk kez yapılacak Bisiklet Sempozyumu'nu düzenleyenlerden gelince hiç tereddüt etmeden yola çıktım. Bir çok sporun olduğu gibi bizde de uzun süredir varlığını sürdüren bir bisiklet federasyonu var; ama bu kuruluş genellikle bisikletin spor yönü ile ilgilenir. Bu toplantı ise bisikletin neden özellikle küresel ısınmanın kapımızı çaldığı bir zamanda kurtarıcı bir ulaşım aracı olabileceğini vurgulamak için yapıyordu. Çok güçlü ve saygın bir çevre kuruluşu olan TEMA'nın ve çevre duyarlılığı açısından çok parlak bir sicili olan Atlas dergisinin bu toplantının sponsorları arasında bulunmalarının ana nedeni buydu.

Toplantıyı tetikleyen olay ise, yönünü şaşırarak bir voleybol topu! İsterseniz gelin olayı bu sempozyumun gerçekleşmesinde baş rolü oynayan Gizem Altın anlatsın:

"Biz tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş iki bisikletçiyiz.

Okuduğumuz okulların, çalıştığımız işlerin önemi yok. Biz geziniriz. Doğa dostuyuz.

İsimlerimiz Gizem ve Bryan. Birimiz Türk, birimiz Amerikalı. Los Angeles'te plaj voleybolu oynarken attığım servis yan sahada oynayan Bryan'ın kafasına çarpınca tanıştık. O günle ilgili hatırladığım en önemli şey aramızda geçen şu konuşmaydı: "Ben dünyayı gezmek istiyorum." "Şaka yapıyorsun, ben de!"

Karı koca bisikletlerine atlayıp Amsterdam'dan yola çıkarak İstanbul'a gelmişler. Niyet Sydney'e kadar gitmek; ama sponsora gerek var. Akıllarına TEMA vakfı gelmiş. "Bir gün kapımda bu iki sevimli genç belirdi" diyor TEMA'nın genç genel müdürü Dr. Uygur Özemi "Anlattıkları çok hoşuma gitti. Bana hemen bir program hazırlayıp getirin dedim". Ülkemizde ilk yerli bisiklet üreticilerden biri olan Geotech firması da geziyi desteklemeye karar verince böyle güzel bir atılımı kamuoyuna duyurmak için bir sempozyum düzenlemeye karar vermişler. Siz bu yazıyı okuduğunuz günlerde Gizem ve Bryan yola çıkmış olacaklar. Rotaları şu ülkelerden geçiyor: Gürcistan, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Çin, Vietnam, Kamboçya, Tayland ve Endonezya. Oradan uçakla Avustralya'ya geçip

son durakları olan Sydney'e kadar pedal çevirecekler.

Gizem ve Bryan bu geziyi küresel ısınmaya dikkati çekmek için planladıklarını açıkça söylüyorlar. Gerçekten, bırakın küresel ısınmayı hangi yönden bakarsanız bakın bisiklet kadar çevreyle uyumlu başka bir araç aklınıza geliyor mu? Enerji konusunda bisikletin şampiyonluğu kimseye kaptırmadığını zaten duymuş olabilirsiniz; ama bu kez rakamlarla bu gerçeği kanıtlayalım. Bilim insanlarının hazırladığı verimlilik (bir hayvanın veya aracın bir kilometre boyunca yaktığı enerji miktarı) listelerine göre en verimsiz mahluklar ufak farelermiş (60 gram-kalori civarında). Onları sinek ve arı (15), tavşan (4,5), helikopter (3,8), inek ve otomobil (0,8) ve yürüyen bir insan (0,75) takip ediyor. Şimdi aynı insanı bisiklete bindirdiğiniz zaman, yakılan enerji sadece 0,15 gram-kalori, yani bisiklet insana nazaran tam 5 kat daha verimli!

Durum böyleyken ülkemizde bisiklet kullanımını tam anlamıyla bir çevre faciası görünümü veriyor. Bush'un küresel ısınmayı göz ardı etmesini bu sayfalarda acımasızca eleştirdiğimi anımsarsanız ama bisiklet konusunda ABD bize nazaran tam bir bisiklet cenneti. Ben 30 yılımı geçirdiğim ABD'de kampüsü olup da bisiklet yolu (ya çizgiyle belirtilmiş veya ayrı bir patika olarak inşa edilmiş) olmayan tek bir okul görmedim! Ne yazık ki ülkemizde bisiklet yolu olan tek bir kampus görmedim! Haklarını yememek lazım, bir çok konuda başarılı olan ODTÜ, Bilkent, Hacettepe ve Boğaziçi gibi önde gelen üniversitelerimiz bisiklet kullanımına gelince tam anlamıyla sınıfta kalmışlar. Bir kaç ufak istisna dışında aynı duyarsızlık belediyeler için de geçerli.

Benim için sempozyumun en güzel sürprizi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Planla-

Bryan Nance ve Gizem Altın İsviçre'de

ma Müdür Yardımcısı Ertan Şimşek'in İstanbul'da planlanan ve yapılmakta olan bisiklet altyapı çalışmaları hakkında yaptığı konuşma oldu. Eğer bu plan tamamiyle uygulanırsa, İstanbul neredeyse bir bisiklet cenneti olacak! Bu kadar yıl bu konuda fazla bir şey yapılmadığını göz önüne alırsak doğrusu bu kadar iyi hazırlanmış, bu kadar geniş kapsamlı bir plan beklemiyordum. Umarız uygulanır. Başarılar diliyoruz.

Bisikleti Sevenler Derneği Başkanı Murat Suyabatmaz, ülkemizde ve dışarıda bisikletin nasıl kullanıldığı ve kullanılması gerektiği hakkında çok önemli bilgiler verdi. Panelde endüstriyi temsil eden Geotech firmasının başkanını Ulaş Baydar genç yaşından beklenmeyecek kadar olgun bir konuşma yaparak gelecek için bizleri ümitlendirdi.

Sempozyumda en çok zevk aldığım konuşmayı Aydan Çelik yaptı. Bu sayfada gördüğünüz Nasrettin Hoca karikatüründen anlaşılacağı gibi Aydan beyin bu ülkenin yetiştirdiği nadir çizerlerden biri olduğunu zaten biliyorduk ama O'nun aynı zamanda birinci sınıf bir "bisiklet filozofu" olduğunu yeni öğrendik. Bana bir kopyasını ilettiği "Bisiklet Manifestosu"ndan bir kaç inciyi sizlerle paylaşmak isterim:

Eşitlik: Bazen o sizi taşır, bazen siz onu.

Özgürlük: Ferman padişahın, dağlar bizimdir.

Kardeşlik: Bir ağaç gibi tek ve hür öte yandan

Tevazudur: Estağfurullah beri yandan.

Sükunettir: Ne der filozof: gürlü, zekayla ters orantılı

Rüyadır: Üç yaşında başlar, hayat boyu sürer.

Hayal Gücüdür: Durduğunda devrilir.

Dengedir: Statükoyla alakasız.

Şeytan Arabasıdır: İtaat mı, o da kim?

Ütopyadır: Ayaklar hep havada.

Rosinantedir: Don Kışot'un altında olsaydı değirmenler bizim olurdu.

Köroğlu'dur: Otomobil icat olur mertlik bozulur.

Bir lokma bir hırkadır: Derviş soyundan.

Gizem Altın nasıl genç kızlarımıza örnek oluyorsa, sempozyum boyunca ilk sırada oturan Yücel Hanım bize kalırsa bütün annelere örnek olması gereken bir bayan. Tanrı'nın bildiğini kıldan ne saklayalım, bir yandan elimizde süngü makineli tüfeğe karşı savaşabilecek kadar cesur bir toplumuz; öte yandan bırakın kız çocuklarını, erkek çocuklarımızı bile elimizden gelse orası burası incinmesin diye bir cam fanus içinde yetiştireceğiz. Gizem hanıma

annesinin bu gezi hakkında ne düşündüğünü sorduğumuzda şu yanıtı aldık: "Bu tura çıktığımız için her ne kadar çok endişelense de (ana yüreği), benimle gurur duyduğunu hiç saklamaz. Annem, biz Avrupa'ya geçerken bir tura atlayıp bizi Fransa'da karşılamış, bol bol şımartmış, bizi fakirane tur bütçemizin yetmediği lokantalara götürüp karnımızı bir güzel doyumuştur. Annem uzakta olduğumuz her gün bize pozitif enerji göndererek etrafımızda tehlikelerin giremeyeceği bir koruyucu balon oluşturur. Kısacası annem bir tanedir!"

Eniştemiz Bryan'la bir akşam yemeği sırasında konuşma fırsatımız oldu. Bryan bilgisayar uzmanı ve tura çıkmadığı zamanlar Los Angeles kentinde oturuyormuş. Çok iyi bir bisikletçi olduğu sonradan gördüğüm fotoğraflarda seleye oturmasından belli oluyor.

Bisikletin en güzel özelliklerinden biri her yaş grubuna hitap etmesi. Bundan 3-4 yıl önce Amerika'da Devil's Lake denilen bir kamp yerinde Mel ve Nancy Woolsey adlarında, cıvıl cıvıl, yaşam dolu, bir karı koca ile tanıştım. Woolsey'ler, Tennessee Eyaleti'nin Knoxville Kenti'nde ünlü bilgisayar firması Digital'dan emekli olur olmaz bisikletlerini ve kamp malzemelerini uçağa attıkları gibi soluğu Seattle'da almışlar. Hedef Seattle'dan San Diego'ya gitmek, yani aşağı yukarı 3000 kilometrelik bir yolculuk yapmak. Wolsey'lerin en çok üzdükleri bir ay için olsa bile bana resmini gösterdikleri torunlarından ayrı kalmak. Woolsey'ler kamp yerlerinde kalıyor ve yemeklerini bile kendileri pişiriyor. Ankara'ya döndükten

bir ay sonra onlardan San Diego'ya vardıklarını müjdeleyen bir e-posta aldım.

Bu sempozyumda bu yaş grubunun ülkemizdeki iki efsanevi temsilcisi varlıklarıyla bizleri onurlandırdılar. Emekli Yargıtay Onursal Üyesi Hakkı Süha Terzibaşoğlu kışları İstanbul'da, yazları Marmaris'te pedal çeviriyor. Hava 10 derecenin altına düşmediği sürece haftada en az 3 gün bisiklete biniyormuş. Diğer "delikanlı" emekli albay Fikret Kaplanoğlu'nun nazar değmesin diye tam yaşını söylemeyeceğim ama Fikret Bey bisikleti sayesinde formunu o kadar güzel korumuş ki "ben 45 yaşındayım" dese kolaylıkla inanabilirsiniz.

İlk kez böyle bir sempozyum yapıldığı için ve gündemin ağırlığını göz önüne alırsak bazı

konulara yeteri kadar yer verilmemesi doğaldır. Örneğin, bir konuşmacının verdiği istatistikler dışında tehlike konusuna ve çok daha önemlisi, eğitim konusuna pek değinen olmadı. Bunların ötesinde, bir kitabımda belirttiğim gibi "bisiklete sadece bir spor veya ulaşım aracı diye bakmak İngiliz Kraliyet Balesi'nin sahneye koyduğu Kuğu Gölü'nü veya bir Mevlevi ayinini sadece aerobik egzersizi olarak değerlendirmek gibidir." Umarız ileride yapılacak sempozyumlarda bu konulara da el atılır.

Cefakar bisikletim Düldül kadrosuna yaptırdığı estetik ameliyatın ters gitmesi yüzünden toplantıya katılmadı ama İstanbul'a hareket etmeden önce bana "Patron, artık bu tür faaliyetleri gençlere bırakmanın zamanı geldi" diye nasihat edince hayır diyemedim. Konuşma yapmayacağız ama biz yine karınca kararınca binmeye devam edeceğiz. (Aptal Düldül'ün başına geleceğinden daha haberi yok: Ferrari ve Colnago'nun birlikte ürettiği 7 bin dolarlık bisiklet için para biriktirmeye başladım bile)

Notlar: Bizi açılış konuşmasına davet eden TEMA Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Gürses ve TEMA Genel Müdürü Uygur Özesmi'ye, ve bu sayfalarda gördüğünüz karikatürlerini bizlerle paylaşan Aydan Çelik'e çok teşekkür ederiz.

